

بررسی رابطه اضطراب امتحان با اضطراب عمومی، عزت نفس، انتظارات معلم و وضعیت اجتماعی- اقتصادی در دانش آموزان پسر پایه سوم مدارس راهنمایی اهواز

دکتر بهمن نجاریان، عباس ابوالقاسمی و دکتر حسین شکرکن
دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده:

این تحقیق به منظور بررسی رابطه اضطراب امتحان با اضطراب عمومی، عزت نفس، انتظارات معلم و وضعیت اجتماعی- اقتصادی دانش آموزان پسر سال سوم راهنمایی شهرستان اهواز انجام گرفت. نمونه این تحقیق شامل ۳۰۲ دانش آموز بود که از سه ناحیه آموزش و پرورش، شش مدرسه (از هر ناحیه دو مدرسه و از هر مدرسه یک کلاس) به طور تصادفی انتخاب شدند. جهت جمع آوری داده ها، از مقیاس اضطراب امتحان، مقیاس اضطراب عمومی، مقیاس عزت نفس، پرسشنامه انتظارات معلم و پرسشنامه وضعیت اجتماعی- اقتصادی استفاده شد. بر اساس یافته های این پژوهش، اضطراب امتحان با اضطراب عمومی و انتظارات معلم همبستگی مثبت معنی دار، با عزت نفس و وضعیت اجتماعی- اقتصادی همبستگی منفی معنی داری نشان می دهد. نتیجه یک رگرسیون چند متغیری نیز نشان داد که اضطراب عمومی بهترین متغیر پیش بین برای اضطراب امتحان می باشد.

مقدمه:

اضطراب یک علامت شناختی-هیجانی هشدار دهنده است که از بروز خطری قریب الوقوع خبر می دهد. از این رو، اضطراب، واکنشی است که شخص را برای مقابله با نوعی احساس خطر یا تهدید آماده می

کند. در جریان رشد، کودکان انواع گوناگون و طیف وسیعی از اضطرابها را تجربه می کنند و گاه از آن چنان شدتی برخوردارند که زندگی روزانه آنها را دشوار می سازد. یکی از انواع اضطراب های دوران کودکی و نوجوانی، اضطراب امتحان^۱ است که با نگرانی و اشتغال فکری راجع به امتحان و نیز با مشکلات هیجانی- فیزیولوژیکی متعددی همراه می باشد. نتایج تحقیقات نشان می دهد که اضطراب امتحان می تواند منجر به افت عملکرد تحصیلی در دانش آموزان گردد و زمینه های بی میلی و بی رغبتی را در آنان فراهم سازد. هدف از اجرای این تحقیق، بررسی رابطه بین اضطراب امتحان با اضطراب عمومی، عزت نفس، انتظارات معلم، و وضعیت اجتماعی- اقتصادی در دانش آموزان پسر پایه سوم مدارس راهنمایی اهواز است.

بازنگری پیشینه موضوع

اضطراب امتحان به عنوان یک پدیده متداول و مهم آموزشی، رابطه نزدیکی با عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدارس دارد (هیل^۲، ۱۹۸۴). بررسی متون روان شناسی نشان می دهد که پژوهش در باره اضطراب امتحان به طور جدی از سال ۱۹۵۲ میلادی توسط ساراسون و مندler^۳ شروع شده است. طبق نظر این محققان، موقعیت امتحان، دو نوع سائق را فرا می خواند: (۱) سائق های معطوف به تکلیف^۴ که موجب بروز رفتارهایی برای انجام تکلیف می گردد، و (۲) سائق های اضطراب آموخته شده^۵ که به نوبه خود دو رفتار ناهمساز را به وجود می آورد: نوع اول سائق ها، کوشش های مربوط به تکلیف است که افراد بر اساس آن می توانند امتحان را به پایان برسانند و به این طریق اضطراب خود را کاهش دهند. نوع دیگر، پاسخها و رفتارها مربوط به تکلیف است که با احساسات و هیجاناتی از قبیل درماندگی، واکنش جسمانی شدید، انتظار تنبیه و توبیخ، و اطمینان کم و تلاش های ضمنی برای رهایی از موقعیت امتحان مشخص می شود (ساراسون و مندler، ۱۹۵۶). نوع اخیر پاسخها معمولاً به عملکرد تحصیلی فرد آسیب می رسانند.

ساراسون و دیویدسون^۶ (۱۹۶۶) اضطراب امتحان را نوعی خود اشتغالی ذهنی می دانند که با خود کم انگاری و تردید در باره تواناییهای خود مشخص می شود و غالباً به ارزیابی شناختی منفی، عدم تمرکز حواس، واکنش های فیزیولوژیکی نامطلوب و افت عملکرد تحصیلی فرد، منجر می گردد. گیودا و لودلو^۷ (۱۹۸۹) اضطراب امتحان را نوعی واکنش ناخوشایند و هیجانی نسبت به موقعیت ارزیابی در مدرسه و کلاس درس

تعریف کرده اند. آلپرت و هابر^۸ (۱۹۶۰) سائق هایی را معرفی می کنند که منجر به رفتارهای «معطوف به تکلیف» و «نامربوط به تکلیف» می شوند. سائق مربوط به تکلیف، «اضطراب امتحان تسهیل کننده»^۹ و سائق نامربوط به تکلیف، «اضطراب امتحان ناتوان زا»^{۱۰} را به دنبال خواهد داشت. لیبرت و مورس^{۱۱} (۱۹۶۷) مؤلفه های نگرانی و هیجان پذیری^{۱۲} را برای تبیین اثرات اضطراب امتحان مطرح کرده اند. بز طبق مدل اضطراب موقعیت- خصیصه^{۱۳}، اضطراب امتحان شکلی از اضطراب خصیصه ای است (اسپیلبرگر، آنتون و بدل،^{۱۴} ۱۹۷۶). ضمناً اضطراب امتحان به عادت های مطالعه نامناسب و ناکافی و یا به چگونگی مهارت های انجام امتحان دانش آموزان نیز نسبت داده شده است. همچنین، مهارت های انجام امتحان، نقایص و کمبودهای توجهی به عنوان تبیین هایی برای عملکرد ضعیف دانش آموزان در امتحان مورد تاکید قرار گرفته است (بنجامین، مک کیچی و لین^{۱۵}، ۱۹۸۱).

به طور کلی، به نظر می رسد ویژگیهای شخصیتی (مثل اضطراب عمومی، عزت نفس، اسناد، خود اثر بخشی و ...)، خانوادگی (مانند الگوهای خشک خانواده، انتظارات بیش از حد والدین، تنبیه و سرزنش و ...) و آموزشی (مانند انتظار نابجای معلم، دروس و امتحان دشوار، رقابت، مراقبین امتحان و ...) در ایجاد و تشدید اضطراب امتحان نقش داشته باشد.

پژوهش های زیادی در زمینه اضطراب امتحان و رابطه آن با متغیرهای دیگر صورت پذیرفته است. کال، جو و ببر^{۱۶} (۱۹۹۴) همبستگی مثبت معنی داری، بین اضطراب امتحان و اضطراب عمومی به دست آوردند. همبری^{۱۷} (۱۹۸۸) و دروسا و پاتالانو^{۱۸} (۱۹۹۱) همبستگی منفی معنی داری را بین اضطراب امتحان و عزت نفس گزارش داده اند. این یافته ها بیان می کند که افراد دارای عزت نفس بالا در امتحانات به طور موثرتر، موفق تر و کارآمدتر عمل می کنند. در پژوهش های گیودا و لودلو (۱۹۸۹) بین اضطراب امتحان و وضعیت اجتماعی- اقتصادی دانش آموزان همبستگی منفی معنی داری به دست آمده است. این مطالعات بیانگر این است که کودکان طبقه اجتماعی- اقتصادی پایین در مقایسه با کودکان طبقه اجتماعی- اقتصادی بالا، از اضطراب امتحان شدیدتر و بیشتری رنج می برند.

همچنین در ادبیات مربوط به اضطراب امتحان، تفاوت های معنی داری بین دو جنس گزارش شده

است. چنین به نظر می رسد که دختران بیشتر از پسران، اضطراب امتحان را تجربه می نمایند (ماریا و نیوا^{۱۹}، ۱۹۹۰). این پژوهشگران معتقدند که دختران یاد می گیرند که به هنگام اضطراب به طور منفعلانه تسلیم شوند، در حالی که پسران، در مورد پذیرش اضطراب دفاعی برخورد می کنند، زیرا آن را تهدیدی برای احساس مردانگی خود به حساب می آورند.

به دلیل اینکه ممکن است اضطراب امتحان به افت تحصیلی و حتی ترك تحصیل منجر گردد، درمان و مقابله به موقع با آن، از اهمیت و الویت خاصی برخوردار می باشد. استفاده همزمان و ترکیبی از روش های مختلف به ویژه دارو درمانی، رفتار درمانی، شناخت درمانی، آموزش مهارت های مطالعه و رفتارهای مقابله ای دیگر می توانند اضطراب امتحان را کاهش دهند.

فرضیه های پژوهش

پژوهش حاضر در پی آزمون پنج فرضیه اصلی ذیل بود:

- ۱) بین اضطراب امتحان و اضطراب عمومی دانش آموزان، همبستگی مثبت وجود دارد.
- ۲) بین اضطراب امتحان و عزت نفس دانش آموزان، همبستگی منفی وجود دارد.
- ۳) بین اضطراب امتحان و وضعیت اجتماعی- اقتصادی دانش آموزان، همبستگی منفی وجود دارد.
- ۴) بین اضطراب امتحان و انتظارات معلم از دانش آموزان، همبستگی مثبت وجود دارد.
- ۵) ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای فوق و اضطراب امتحان، بیشتر از ضرایب همبستگی ساده هر يك از متغیرهای یاد شده با اضطراب امتحان است.

شیوه تحقیق

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان پسر شهرستان اهواز است که در سال تحصیلی ۷۳-۷۴ در پایه سوم مدارس راهنمایی (روزانه دولتی) نواحی سه گانه آموزش و پرورش به تحصیل اشتغال داشته اند. نمونه این تحقیق شامل ۳۰۴ دانش آموز بود که با روش نمونه برداری تصادفی مرحله ای انتخاب

شدند. توضیح اینکه از هر ناحیه دو مدرسه و از هر مدرسه يك کلاس (در مجموع شش کلاس) به طور تصادفی انتخاب شدند. میانگین (و انحراف معیار) سنی این دانش آموزان $x = 14/62$ ($sd = 1/32$) می باشد.

ابزار تحقیق

در این پژوهش برای جمع آوری اطلاعات لازم به منظور بررسی فرضیه های تحقیق، از پرسشنامه های زیر استفاده شد.

۱. پرسشنامه اضطراب امتحان (TAI)^{۲۰}

این پرسشنامه ۳۲ ماده ای توسط ابوالقاسمی، نجاریان و شکرکن (زیر چاپ) ساخت و اعتباریابی شده است که شامل دو خرده مقیاس است و اضطراب مربوط به موقعیت امتحان (TAI1) و نتیجه امتحان (TAI2) را می سنجند. از آزمودنی ها خواسته می شود که یکی از گزینه های «هرگز»، «بندرت»، «گاهی اوقات» یا «اغلب اوقات» را با علامت ضربدر مشخص سازد (گزینه های این آزمون بر اساس مقادیر صفر، ۱، ۲، ۳ نمره گذاری شد). ضرایب پایایی این پرسشنامه با روش های باز آزمایی و همسانی درونی به ترتیب ۰/۶۳ و ۰/۹۲ بود. اعتبار این آزمون نیز رضایت بخش گزارش شده است (ابوالقاسمی و همکاران، زیر چاپ).

۲. مقیاس اضطراب عمومی (GAS)^{۲۱}

در این تحقیق از فرم ۲۷ ماده ای ANQ استفاده شد که توسط نجاریان، عطاری و مکوندی (۱۳۷۵) ساخته و اعتباریابی شده است. فرم کوتاه این مقیاس دارای ۲۰ ماده است. پایایی این مقیاس با روش های بازآزمایی و همسانی درونی به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۹۰ گزارش شده و از اعتبار خوبی نیز برخوردار است.

۳. مقیاس عزت نفس کوپر اسمیت^{۲۲}

این مقیاس ۵۸ ماده ای توسط کوپر اسمیت (۱۹۶۷) ساخت و اعتباریابی شده است. آزمودنی به صورت بلی و خیر به سئوالات این مقیاس پاسخ می گوید. نمره گذاری این مقیاس به صورت صفر و يك می باشد. ضریب بازآزمایی آن ۰/۸۸ گزارش شده است، و در ایران نیز ضرایب پایایی و اعتبار آن رضایت بخش ذکر شده است (نیسی، ۱۳۵۸).

۴. پرسشنامه انتظارات معلم

برای سنجش انتظارات معلم، ۱۵ جمله خبری توسط پژوهشگران حاضر ساخته شد، و از معلمین سه درس ریاضیات، علوم اجتماعی و دیکته خواسته شد که با مطالعه هر جمله، انتظارات خود را از دانش آموز مورد نظر در درس مربوطه، با انتخاب یکی از گزینه های «خیلی کم»، «کم»، «متوسط»، «زیاد» یا «خیلی زیاد» مشخص کنند. در يك تحقیق مقدماتی، دانش آموزان سه درس فوق را به ترتیب به عنوان اضطراب زاترین، با اضطراب زایی متوسط و کم اضطراب زاترین دروس مشخص نموده بودند.

پرسشنامه وضعیت اجتماعی- اقتصادی

عناصر تشکیل دهنده این پرسشنامه شامل متغیرهایی مثل شغل والدین، تحصیلات والدین، محل سکونت، درآمد والدین و تملك وسیله نقلیه توسط والدین بود.

تحلیل داده ها و نتایج

در جدول يك میانگین و انحراف معیار نمره های آزمودنی ها در متغیرهای اضطراب امتحان، اضطراب عمومی، عزت نفس، وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انتظارات معلم نشان داده شده است. از مندرجات این جدول چنین بر می آید که بیشترین انتظارات را معلمین ریاضیات و کمترین انتظارات را معلمین دیکته از دانش آموزان داشته اند.

نتایج ضرایب همبستگی مندرج در جدول ۲ نشان می دهد که اضطراب امتحان با اضطراب عمومی ($r = 0.59, P < 0.001$) و انتظارات معلم ($r = 0.16, P = 0.05$) همبستگی مثبت دارد. همچنین نتایج نشان می دهد که ضرایب همبستگی اضطراب امتحان با عزت نفس ($r = -0.25, P = 0.01$) و وضعیت اجتماعی- اقتصادی ($r = -0.17, P = 0.01$) هستند. با توجه این یافته ها، فرضیه های يك تا چهار تایید می شود.

به منظور بررسی ضرایب همبستگی چند متغیری بین متغیرهای مطالعه با اضطراب امتحان، متغیرهای اضطراب عمومی، عزت نفس، وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انتظارات معلم به عنوان متغیرهای پیش بین و اضطراب امتحان به عنوان متغیر ملاک با روش ورود ۲۳ (SPSS, ۱۹۹۲) به ترتیب وارد معادله رگرسیون

چند متغیری شدند. همان طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود افزودن هیچ يك از متغیرهای مورد مطالعه به اضطراب عمومی، تغییر معنی داری را بین عوامل یاد شده با اضطراب امتحان به وجود نیاورد. به عبارتی، اضطراب عمومی ($P < .001$ ، $Beta = .062$ ، $df [2 و 56]$ ، $F = 34/32$) به طور معنی داری قدرت پیش بینی اضطراب امتحان را دارد.

جهت بررسی دقیق تر، اینکه کدام متغیر از کل متغیرهای مورد مطالعه، توانایی پیش بینی نمره های اضطراب امتحان دانش آموزان را دارد، از يك تحلیل رگرسیون چند متغیری با روش مرحله ای^{۲۴} استفاده شد. نتایج این تحلیل نیز نشان داد که بهترین متغیر پیش بین برای اضطراب امتحان، اضطراب عمومی ($P < .001$ ، $F = 31/83$ ، $df [1 و 49]$ ، $R-S = .039$ ، $M-R = .063$) است.

بحث و نتیجه گیری

این تحقیق نشان داد که بین اضطراب امتحان و متغیرهای مورد مطالعه همبستگی با اضطراب عمومی قابل ملاحظه می باشد. نتایج به دست آمده از تحقیق، ضمن تایید نتایج تحقیقات انجام شده توسط پژوهشگران (مثل ساراسون، ۱۹۵۷، کال و همکاران، ۱۹۹۴) حاکی از آن است که بین اضطراب امتحان و اضطراب عمومی همبستگی مثبت وجود دارد. لذا می توان نتیجه گرفت که اضطراب امتحان به احتمال زیاد در دانش آموزانی بیشتر است که اضطراب عمومی بیشتری را نیز نشان می دهند. بر اساس یافته های این پژوهش، به نظر می رسد که اضطراب امتحان يك ویژگی و خصیصه شخصیتی بوده که از ساختار، شخصیتی فرد ریشه می گیرد.

نتایج حاصله از این تحقیق، در رابطه با فرضیه دوم، ضمن تایید بسیاری از تحقیقات (مثل همبری، ۱۹۸۸، دروسا و پاتولاتو، ۱۹۹۱) حاکی از این است که بین اضطراب امتحان و عزت نفس دانش آموزان همبستگی منفی وجود دارد. به عبارتی، هرچه عزت نفس دانش آموزان پایین تر باشد، اضطراب امتحان بیشتری نیز نشان می دهند زیرا «تمرکز بر خود» در آنان بیشتر گردیده و به مقایسه خود با دیگران می پردازند. به همین دلیل، بر جنبه های منفی خویش بیشتر توجه می کنند، و در نتیجه موجب اضطراب بیشتری در خود می شوند. می توان چنین تبیین نمود دانش آموزانی که از عزت نفس بالایی برخوردارند، به طور مناسب و کارآمدی با مشکلات و به ویژه امتحان برخورد کرده و با اطمینانی که نسبت به خود و توانایی

خویش احساس می کنند، از هرگونه ارزیابی منفی از موقعیت امتحان خودداری می ورزند. در مقابل دانش آموزانی که عزت نفس پایین دارند چون به توانایی خویش اطمینان ندارند، تحت تاثیر موقعیت امتحان قرار گرفته و آن را به گونه ای منفی ارزیابی نموده، و در نتیجه عملکرد ضعیف تری از خود نشان می دهند.

در این راستا خانواده و مدرسه می بایست فرصت هایی را برای دانش آموزان فراهم سازند تا امکان پیشرفت و موفقیت آنها را در زمینه های مختلف به وجود آورده و آنها را برای پذیرش مسئولیت آماده نموده و با تقویت مناسب و به موقع، احساس شایستگی و خود ارزشمندی را در آنان ایجاد نمایند. در این صورت نوعی ایمنی در برابر مشکلات عاطفی و روانی به هنگام مواجهه با موقعیت های اضطراب برانگیز ایجاد شده و توانایی مقابله با بحران ها و فشارهای شدید زندگی را کسب می نمایند.

نتایج به دست آمده از این پژوهش، در رابطه با فرضیه سوم، ضمن تایید یافته های تحقیقات پژوهشگران (برای مثال همبری، ۱۹۸۸، گیودا و لودلو، ۱۹۸۹) حاکی از آن است که بین اضطراب امتحان و وضعیت اجتماعی- اقتصادی دانش آموزان همبستگی منفی وجود دارد. این بدان معنی است که، دانش آموزانی که از وضعیت اجتماعی - اقتصادی پایینی برخوردارند، اضطراب امتحان بیشتری را تجربه می نمایند. در این رابطه، تبیین های زیادی وجود دارد: از جمله الگوهای تربیتی خشک و غیر قابل انعطاف خانواده و به ویژه والدین، عدم تشویق و ترغیب های مناسب برای کوشش ها و تلاش های تحصیلی و هوشی فرزندان و عدم فراهم سازی محیطی مناسب برای آنان از سوی والدین، تنبیه و سرزنش، فقدان یا کمبود امکانات آموزشی و رفاهی، الگوهای نامناسب در خانواده و محدود شدن فرصت های آموزشی و پیشرفت با کنکور و مسابقه های ورودی (گیودا و لودلو، ۱۹۸۹).

در کل می توان بیان کرد در خانواده هایی که والدین دارای تحصیلات، شغل و درآمد خوبی هستند با فراهم نمودن موقعیت مناسب و امکانات رفاهی- آموزشی متنوع برای فرزندان خود، می توانند عاملی در کاهش اضطراب دانش آموزان در موقعیت های ارزیابی به شمار آیند. که در نتیجه منجر به پیشرفت و بهبود عملکرد تحصیلی در فرزندان آنان می گردد. در مقابل خانواده هایی که فاقد امکانات رفاهی- آموزشی به دلیل فقر اقتصادی- فرهنگی می باشند و از طرفی قادر به قردادانی از فرزندان خویش در موقعیت های آموزشی با ارائه تشویق مناسب و به جا نمی باشند، موجب شکل گیری اضطراب در فرزندان خود در موقعیت های امتحان و ارزیابی می گردند که در نهایت ممکن است موجب افت عملکرد تحصیلی در آنان گردد.

همان طور که مشاهده گردید همبستگی مثبت بین اضطراب امتحان و انتظارات معلم از دانش آموزان مورد تایید قرار گرفت. بر اساس نتایج حاصله، با بالا رفتن انتظارات معلمان در دروس مختلف، اضطراب امتحان دانش آموزان بیشتر می گردد. چنانچه انتظارات معلم، بیش از توان ذهنی دانش آموزان باشد احتمالاً موجب اضطراب امتحان بیشتری در آنان گردیده و زمانی که این انتظارات متناسب با توان واقعی دانش آموزان باشند، اضطراب امتحان کمتری در آنان به وجود می آید که در نهایت موفقیت بیشتری را در امتحان و عملکرد تحصیلی به دنبال خواهد داشت.

نتایج همبستگی های چندگانه نشان می دهد که متغیر اضطراب عمومی به طور معنی دار، بخش زیادی از واریانس مربوط به اضطراب امتحان را تبیین می کند بر اساس نتایج حاصله به نظر می رسد که اضطراب امتحان احتمالاً بیشتر از ساختار شخصیتی و شناختی فرد نشأت می گیرد. عوامل شناختی و شخصیتی روی حوادث و رویدادهای اضطراب زا و فشارزا، انتخاب الگوهای مقابله، و واکنش های رفتاری و فیزیولوژیک اثر گذاشته و از طرفی در چنین شرایطی عزت نفس دانش آموزان آسیب می بیند، و به ویژه هنگام امتحان منجر به اضطراب و فشار در آنان می گردد. همچنین شاید بتوان گفت که احتمالاً متغیرهای شخصیتی در سنین پایین، در کودکان شکل گرفته تثبیت می شود، لذا اثرات پایاتری بر دانش آموزان به ویژه هنگام امتحان می گذارند.

محدودیت های تحقیق و پیشنهادها

چون در این تحقیق نتوانسته ایم از دانش آموزان، در سطوح مختلف تحصیلی استفاده کنیم پیشنهاد می گردد که در مطالعات بعدی، به مقاطع تحصیلی مختلف و مقایسه میزان اضطراب امتحان در دو جنس توجه شود. افزون بر آن، باید به اثربخشی روش های مختلف درمانی پرداخته شود.

📌 پانوشتها:

1. Test Anxiety
2. Hill
3. Sarason and Mandler
4. Task- Directed Drives

5. Learned Anxiety Drives
6. Davidson
7. Guida & Ludlow
8. Alpert & Haber
9. Facilitating Test Anxiety
10. Debilitating Test Anxiety
11. Libert and Morris
12. Worry and Emotionality Components
13. State- Trait Anxiety Model
14. Spielberger, Anton and Bedel
15. Benjamin, McKeachie and Lin
16. Call, Joe and Beer
17. Hembree
18. Derosa and Patalano
19. Marai and Nuova
20. Test Anxiety Inventory
21. General Anxiety Scale
22. Coopersmith Self- esteem Scale
23. Enter Method
24. Stepwise Method

فهرست منابع:

الف- فارسی

- ابوالقاسمی، عباس، نجاریان، بهمن و شکرکن، حسین (گزارش در دست تهیه، ۱۳۷۵). ساخت و اعتباریابی مقیاس اضطراب امتحان در دانش آموزان پایه سوم مدارس راهنمایی اهواز.
- نجاریان، بهمن، عطاری، یوسفعلی و مکنوندی، بهنام (۱۳۷۴). ساخت و اعتباریابی مقیاس اضطراب امتحان ANQ، دانشکده روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. مجله علوم انسانی الزهراء (س)، سال پنجم، پاییز و زمستان، شماره های ۱۵ و ۱۶، ۹۷-۱۱۲.
- نیسی، عبدالکاظم (۱۳۵۸). تاثیر عزت نفس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان دبیرستانی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

ب- انگلیسی

- Alpert, R. and Haber, R.N. (1960). Anxiety in Academic achievement situations. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, Vol. 61, 207-215.

- Benjamin, M., Mckeachil, W.J., and Lin, Y. (1981). Two Types of Test Anxious Students. *Journal of Educational Psychology*, VOL.79, No.2,131-136.
- Call, Joe and Beer (1994). General and test anxiety, shyness and grade point Average. *Psychological Reports*, 74(2), 512-514.
- Derpsa. A. and patalano, A. (1991). proctor on Fifth and Sixth Grade students Test Anxiety. *Psychological Reports*, Vol. 68, 103-113.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of self-esteem*. San Francisco: Freeman and Company.
- Guida, F. and Ludlow, H. (1989). A Cross- Cultural study of Test Anxiety. *Journal of Genetic Psychology*, VOL. 20, No.2, 189-191.
- Hebmree, R. (1988). Correlates, Causes, Effects and Treatment of Test Anxiety. *Review of Educational Research*, 58(1), 47-77.
- Hill,R.T.(1984). Debilitation motivation and testing: A major educational problem, possible solutions and policy applications. In R.E. Ames and C. Ames (Eds.), *Research on Motivation in Education*, Vol.1, 245-247, New York: Academic Press.
- Liber, R.M. and Morris, L.W. (1967). Cognitive and emotional components of test anxiety: A distinction and some initial data. *Psychological Reports*, 20, 975-978.
- Maria, F.and Nuova, S. (1990). Gender differences in social and test anxiety. *Personality and Individual Differences*, 11(5), 525-530.
- Sarason,S.B. and Mandler, G. (1952). Some correlates of test anxiety. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 47, 810-817.
- Sarason,I.G. (1957). Test anxiety, general anxiety and intellectual performance. *Journal of Consulting Psychology*, 21, 458-490.
- Sarason, S.B. and Davidson, K.S. (1966). *Anxiety in elementary school children: A report of research*. Lighthall, Yale University.
- Spielberger, C.D., Anton, W.D. and Bedell, J. (1976). The nature and treatment of test anxiety, In M.Zuckerman and C.D. Spielberger(Eds.), *Emotions and Anxiety: New Concepts, Method and Applications*, 343-372.

جدول شماره ۱۵

میانگین و انحراف معیار نمردهای آزمون‌نویسا در متغیرهای مورد مطالعه

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
TAI	۴۳/۴	۱۶/۵
TAI1	۲۶/۲۷	۱۱/۹
TAI2	۱۶/۸۳	۷/۳۸
ANQ	۳۶/۵۶	۱۶/۱۶
وضعیت اجتماعی - اقتصادی	۹/۸۴	۳/۷۹
عزت نفس	۳۳/۰۶	۷/۷۱
انتظارات کل	۱۶۳/۹۲	۲۵/۸۵
انتظارات معلم ریاضیات	۵۹/۸۴	۱۳/۶۷
انتظارات معلم علوم اجتماعی	۵۷/۰۸	۹/۶۲
انتظارات معلم دیکت	۵۵/۱	۱۳/۲۳

جدول شماره ۳۵

ضرایب همبستگی اضطراب امتحان با اضطراب عمومی عزت‌نفس،
و وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انتظارات معلم

متغیرها	TAI	TAI1	TAI2
اضراب عمومی ANQ	./۵۹ ***	./۴۷ ***	./۵۸ ***
وضعیت اجتماعی-اقتصادی	-./۱۷ **	-./۱۴ *	-./۱۹ **
عزت‌نفس	-./۲۵ **	-./۲۷ **	-./۱۷ **
انتظارات کل معلم	./۱۶ *	./۱۷ *	./۱۷ *
انتظارات معلم ریاضیات	./۲ **	./۱ **	./۲۷ **
انتظارات معلم علوم اجتماعی	./۱۴ *	./۱۶ *	./۰۸
انتظارات معلم دیکته	./۰۳	./۰۵	./۰۱

*P= ./۰۵   *** P<./۰۰۱   *** P<./۰۰۱

جدول شماره ۳

خلاصه نتایج همبستگی‌های چندگانه اضطراب امتحان با متغیرهای مورد مطالعه

بتا				F تغییر	F	R-S	M-R	عوامل
۴	۳	۲	۱	(P)	(P)	تغییر	(R-S)	
			. / ۶۲	۳۴ / ۳۴	۳۴ / ۳۴	. / ۳۸	. / ۶۲	اضطراب عمومی
			(< . / . ۰۰۱)	(< . / . ۰۰۱)	(< . / . ۰۰۱)		(. / ۳۸)	
	. / ۱۸	. / ۷۲	۱ / ۷۲	۱۸ / ۳۵	. / ۰۳	. / ۶۳		عزت نفس
	N.S.	(< . / . ۰۰۱)	N.S.	(< . / . ۰۰۱)		(. / ۴)		
. / ۰۳	. / ۱۸	. / ۷۳	. / ۰۷	۱۱ / ۹۸	. / ۰۰۱	. / ۶۳		پایگاه
N.S.	N.S.	(< . / . ۰۰۱)	N.S.	(< . / . ۰۰۱)		(. / ۴)		اجتماعی - اقتصادی
. / ۰۹	. / ۰۱	. ۲۱	. / ۷۳	. / ۱۷	۴ / ۲۳	. . . ۲	. / ۶۵	انتظار از معلم
N.S.	N.S.	N.S.	(< . / . ۰۰۱)	N.S.	(< . / . ۰۰۱)		(. / ۴۲)	